

Föstudaginn 16. apríl 1943.

Nr. 59/1942. **Tollstjórinn í Reykjavík f. h. ríkissjóðs**
(Gunnar J. Möller)
gegn

Ósvaldi Knudsen (Einar B. Guðmundsson).

Áunnin hlunnindi samkvæmt lögum nr. 57/1935 féllu ekki niður við afnám laga þessara.

Dómur hæstaréttar.

Hinn áfrýjaða úrskurð hefur upp kveðið Bjarni Páls-son, fulltrúi lögmanns.

Áfrýjandi, sem skotið hefur máli þessu til hæstaréttar með stefnu 30. maí 1942, krefst þess, að hinn áfrýjaði úrskurður verði úr gildi felldur og lagt verði fyrir fógeta að framkvæma lögtakið. Svo krefst hann og málskostnaðar úr hendi stefnda bæði í héraði og fyrir hæstarétti eftir mati dómsins.

Stefndi krefst staðfestingar úrskurðarins og málskostnaðar úr hendi áfrýjanda fyrir hæstarétti eftir mati dómsins.

Telja verður, að ekki hafi verið unnt með afnámi laga nr. 57/1935 að svipta skattfrelsi og útsvars um 3 ár þau fyrirtæki, sem þessi hlunnindi höfðu áður verið veitt samkvæmt heimild í greindum lögum, sbr. 62. gr. stjórnarskrárinnar nr. 9/1920. Þykir því bera að staðfesta úrskurð fógeta.

Eftir þessum málsúrslitum þykir rétt, að áfrýjandi greiði stefnda málskostnað fyrir hæstarétti, sem ákveðst 800 krónur.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði úrskurður á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, tollstjórinn í Reykjavík f. h. ríkissjóðs, greiði stefnda, Ósvaldi Knudsen, kr. 800.00 í málskostnað fyrir hæstarétti.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Úrskurður fógætaréttar Reykjavíkur 22. apríl 1942.

Samkvæmt skattreikningi nr. 11216/1941 bar gerðarþola, Ósvaldi Knudsen málara, Hellusundi 6 hér í bænum, að greiða á manntalsþingi 15. ágúst 1941 samtals kr. 4705,87 til tollstjórans í Reykjavík sem innheimtumanns þar greindra opinberra gjalda. Hinn 30. desember 1941 greiðir gerðarþoli kr. 1361.34 inn á reikning þenna og tilkynnir jafnframt tollstjóranum, að hann muni ekki greiða eftirstöðvarnar, kr. 3344.53, án sérstaks úrskurðar dómstólanna. Tollstjórinn hefur því krafizt lögtaks hjá gerðarþola fyrir áðurnefndum eftirstöðvum, og hefur málið verið sótt og varið af umboðsmönnum beggja aðila og var tekið til úrskurðar 17. þ. m.

Aðiljar hafa gert eftirtaldr kröfur fyrir réttinum:

Umboðsmaður gerðarbeiðanda krefst þess, að hið umbeðna lögtak nái fram að ganga og að gerðarþoli verði úrskurðaður til að greiða umbj. hans málskostnað að skaðlausu. Umboðsmaður gerðarþola gerir þær réttarkröfur, að synjað verði um framgang lögtaksins og að gerðarbeiðandi verði úrskurðaður til að greiða umbj. hans málskostnað eftir mati réttarins.

Málavextir eru þessir:

Þeir Ósvaldur Knudsen og Daniel Þorkelsson málaram. stofnuðu í sameiningu á árinu 1938 emalleringsbrennslu hér í bænum. Var hér um nýtt iðnfyrirtæki að ræða, og sneru þeir félagar sér því til atvinnumálaráðuneytisins með beiðni um, að fyrirtækið yrði aðnótandi þeirra hlunninda, er lög nr. 57 28. jan. 1935 heimiluðu slíkum nýjum iðn- og iðjufyrirtækjum. Svaraði atvinnumálaráðuneytið þessari umleitun þeirra með bréfi, dags. 24. febr. 1939, og er emalleringsbrennslan með bréfi þessu undanþegin tekju- og eignarskatti til rikissjóðs í næstu 3 ár frá byrjun októbermánaðar 1938 að telja. Með 5. gr. laga nr. 9 5. maí 1941 eru fyrrnefnd lög nr. 57/1935 numin úr gildi, og lagði skattstjórinn þá á árinu 1941 tekju- og eignarskatt á gerðarþola vegna brennslunnar að hans hluta, en þessu vill gerðarþoli ekki hlíta. Telur hann sig hafa greitt það af skattreikningi sínum fyrir árið 1941, sem honum bar að réttu að greiða af tekjum sínum og eignum, ef frá séu taldr tekjur og eignir brennslunnar.

Enginn ágreiningur er um upphæð eftirstöðvanna.

Eins og áður er nefnt, voru lög nr. 57/1935 numin úr gildi með 5. gr. laga nr. 9/1941. Það orkar því ekki tvímælis, að undanþágur skv. lögum nr. 57/1935 verða ekki veittar eftir gildistöku laga nr. 9/1941. Hitt gæti verið spursmál, hvort síðarnefnd lög snerta að nokkru þær undanþágur, sem áður höfðu verið veittar og enn voru ekki fallnar úr gildi, þegar lög nr. 9/1941 komu til framkvæmdar. En með því að þessa er að engu getið í lögum nr. 9/1941, verður að álíta, að löggjafinn hafi ætlazt til þess, að slíkar undanþágur

skyldu falla niður, að því leyti sem undanþágu tímabilið var þá ekki útrunnið. Kemur þá til álita, hvort löggjafarvaldinu hafi verið heimilt að fella þannig niður undanþáguna, án þess að veita þá jafnframt undanþáguhafa rétt til skaðabóta vegna missis hennar.

Það virðist augljóst, að tilgangurinn með setningu laga nr. 57/1941 hafi verið sá, að hvetja menn til þess að stofnsetja ný iðn- og iðjufyrirtæki í þeim greinum, sem ekki höfðu verið starfræktar hér á landi áður, og styðja þannig að því að gera iðnaðinn í landinu fjölbreyttari. Var fyrsta fyrirtækinu í hverri slíkri grein heitið skattfrelsi í 3 ár frá stofnun þess, ef það uppfyllti að öðru leyti skilyrði laganna. Undanþágan var því langt frá því að vera almenn. Hún gildi meira að segja aðeins fyrir fyrsta fyrirtækið í hverri grein. Meðan undanþágan gildi, skyldi arður fyrirtækisins lagður óskiptur í varasjóð þess, að frádregnum í mesta lagi 4% af stofnfé, og var enginn greinarmunur gerður á því, hvort arðurinn yrði mikill eða litill. Ákvæði þessi miða annars vegar að því að hjálpa félaginu yfir byrjunarörðugleikana og hins vegar að því að byggja upp fyrirtækið fyrir framtíðina. Má ætla, að rétturinn til þeirra hlunninda, sem lög nr. 57/1935 veittu, hafi oft ráðið miklu um það, að menn réðust í stofnun slíkra fyrirtækja. Undanþágan var veitt með sérstöku bréfi atvinnumálaráðuneytisins, og var því skylt að veita hana, ef fyrirtækið fullnægði settum skilyrðum. Hún gildi, eins og áður er nefnt, í 3 ár frá stofnun fyrirtækisins, en hvorki lengur né skemur.

Pegar litið er á það, í hvaða tilgangi lög 57/1935 voru sett og með hvaða skilyrðum undanþágan var veitt og þó einkum það, að undanþágutímabilið er einskorðað við 3 ár, verður að álita, að gerðarþoli verði ekki sviptur hlunnindum sínum bótalaut, nema hann hafi sjálfur fyrirgert rétti sínum til undanþágunnar eða að verulegar forsendur fyrir veitingu hennar séu nú brostnar. Því hefur ekki verið hreyft hér fyrir réttinum, að gerðarþoli hafi ekki fyllilega haldið skilyrði laga nr. 57/1935, og af þeim gögnum, sem fyrir liggja í réttinum, verður ekki séð, að neinar verulegar forsendur fyrir veitingu hlunnindanna séu nú brostnar.

Samkvæmt þessu verður niðurstaðan hér í réttinum sú, að hið umbeðna lögtak skal ekki ná fram að ganga.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Því úrskurðast:

Hið umbeðna lögtak skal ekki ná fram að ganga. Málskostnaður fellur niður.